П. КАРМАНСЬКИЙ.

МАЛПЯЧЕ ЗЕРКАЛО.

(Листи з Канади і про Канаду до „Канади“)

V. Лист.

Американська українська мова.

В Америці все американське. Американські черевики, американські бараболї, американські корови — ну і американські Русини. Мова сеї нової нациї теж американська. О, се дуже гарна і цікава мова і я дуже намучив ся, заки еї научив ся. Але я тепер гордий, бо збогатив ся о одну культурну мову, якої жаден мій земляк, що не був в Америці не уміє. Ся мова, се найкращий наш привозоний товар з Америки по при доляри на рідну школу і попри анархізм і нігілізм, яким ущасливлюють нас наші „джеки“ по повороті з Америки чи з еї філії Канади. Тай треба знати, що ся мова незвичайно гарна і вчена. Вистане лиш кілька примірів аби читач о сім пересьвідчив ся. Ось я відчитаю дещо зі свого записника (бо як сей детектив ходжу по вулицях і все собі записую), а читач сам осудить. Прошу слухати:

„Мері, іди до стору, купи баксу мечів і батлю бренді“.....

Що ви настрашились сих мечів? Не бійтесь; ось я вам переведу се на хрещену мову, а побачите, що ваш страх безосновний. Отже: „Марусю, іди до склепу, купи пачку сїрників і фляшку горівки“. — А бачите, що нїчо страшного. Який же з вас неук...

„Гарі, кам ан до бару, ликнемо вон малий бір енд детс ол райт. Я не маю моні, але якось пофіксую“. (Гриньку, ходи до корчми, ликнемо одно мале пиво і все буде в порядку. Я не маю гроший, але якось се буде.

А що не гарно? Вас се інтересує? Гаразд:

„Майк, тейк посткарту, купи в другсторі, онде на корнері, прилїпи і кинь картку до бакси“. (Михасю, возьми переписну картку, купи марку в аптиці (тут бачите, аж в аптиках продають марки) онде на розї, прилїпи і кинь до скринки).

„Сей, Джан, вейт е момент, ай гев тобі шось тел; кен ю боров менї е далер до завтра, бо ай ґет нат, щоби, піти на вечеру?“ (Зачіплений утїкає, кричучи: Носер, ґуд бай!

Гелов! вейт е момент, кроть твою парило, ай гефту тел ю... сей, не муфуй ся“ (ворог сховав ся за корнером вулиці).

Се вже мова рутенця, що має американське право горожаньства. Що ви не понимаєте? Таке ясне... „Слухай, Іване, підожди хвилинку, я маю тобі щось сказати; можеш менї позичити пів доляра до завтра, бо я не маю з чим піти на вечеру? Нї пане будь здоров! Зажди хвилину, кроть твою парило, я маю тобі сказати... Чув! не рушай ся!“

А ось мова сих, що побачили сьвіт божий на американській землї.

„Меме, ай уіл ґов плей уіт май дір тічер . он діплей ґраунд бізайд скул. Уі шел плей діфут бол“. (Мамо, я хочу іти бавити ся з моєю коханою учителькою на площи коло школи. Будемо бавити ся в копаного мяча.

Або як вам подобає ся мова української шкільної читанки, яку зладили спільними силами усї тутешні учені педаґоґи, а видало міністерство просьвіти? Читайте:

„Дякую тобі дуже б о г а т о за н ю“. (Манїтоба. Руско-анґлїйска читанка. Перша читанка. Видана в Льондонї. (На стр. 77).

Або: „С е є, де ми маємо наш город“. [Стр. 87).

Або: „Ми йдемо зробити страхопуда. Потім птахи б у д у т ь о с т а в а т и г е т ь“. (тамже).

Або: „Що за з а н я т и й день се є! Се є мій направлюваня день“. (стр. 103).

А що не гарно? А такі цьвітки:

„Двоє курят суть жовті. Двоє курят суть брунатні“. (стр. 51)?

Ану нехай так утне угнївський жидок!

Або ще инше:

„Моє гнїздо є не порожне тепер. Оно має чотири синї яйця в собі“. (стор. 43).

Хочете ще? Well....

„На дереві ч е р в о н о ш и й к а (рід женський) має своє гнїздо“. Слїдуюча стрічка: „Настя може бачити ч е р в о н о ш и й к а і его гнїздо (рід мужеський). Ось вам гокус-покус!.....

Та буде вже сего добра. Бачите сами, що се не аби-яка мова бойків, але мова вчена і незвичайно виобразована. Се українська мова будучности. Вже нинї сею мовою говорить близько пів міліонова нація, сею мовою пише контракти 150 українських адвокатів і нотарів в Канадї і Стейтах, нею друкує ся у 50 американських українських друкарнях всї українські часописи, сею мовою написані найкращі лїричні твори, які появили ся коли небудь під українським сонцем, охрещені: „Пісні про Канаду“, і великанська українська Рамаяна, себто віршована наша історія від Рурика аж до наймилостивійшого цїсаря Франц-Йосифа I.; сею мовою учить ціла армія таких кавалїйських учителїв всю темну масу, сею мовою говорять навіть Французи. („Який я гордий з того!“ — скажу словами старокраєвого поета-боярина), тай будуть говорити і Анґлїйцї як тільки наші фармері нагодують стільки овець, що можна буде основати канадийсько-українське товариство для збуту худоби.

І з огляду на се, що — як я сказав висше — се наша мова будучности, я почуваюсь до патріотичного обовязку сповістити п.п. Дра Томашівського, дра Сімовича, дра Стоцького і дра Брика (всї доктори), що задумали, як я читав, написати спільними силами нову — вже постійну — граматику української мови, що істноване мови, якої вони ще не чули (хоч вони доктори) з зазивом, аби вислали з рамени Тов. ім. Шевченка і львівського унїверситету Верхратського, що вистудіював би сю мову будучности і на основі сих студий написав граматику нашої мови з узглядненем згаданих „особенностий“, новотворів і неологізмів, бо щойно така мова може поставити нас в ряди культурних народів, бо вона буде зрозуміла навіть Анґлїйцям і сим що знають анґлїйську мову.

А вже крайна пора якось окресати нашу хлопську мову, бо через еї неокресаність всї делїґати і українські уста проміняли еї на мову польську, росийську, староруську і на ще там якусь-руську.

(Дальше буде).

ВІСТИ З КАНАДИ.

Гостина заст. міністра п. Флечера в нашім семінари в Брендоні.

Дня 16 с. м. відвідав нашу школу п. Флечер, і при сій нагоді був також в клясї підчас науки і мав до учеників довшу промову, в якій старав ся загріти учеників до працї над своїм образованем в цїли здобутя осьвіти до пізнїйшої просьвітної працї серед свого народу. Навязуючи промову до напасти на наших учителїв лїберальної „Фрі Прес“ підчеркнув п. Флечер похвали, з якими висказував ся п. Гейлс, прінціпал Нормального Курсу, про теперішних наших учасників курсу і висказавши своє вдоволенє з сего приводу, загрівав учеників до дальшої витревалої працї. Департмент — казав він — працює і помагає вам здобути знанє, а жадає від вас тільки щирої працї над своїм народом.

Підчас сего виступив оден ученик і подякував Департментови іменем товаришів за іменованє українського учителя до семінара, чим дав Департмент доказ прихильности до наших потреб і домагань. Після сего учен. Стецишин просив іменем товаришів, аби Департмент постарав ся також о відповідні підручники до рідної історії і лїтератури. П. Флечер заявив, що возьме се домаганє під розвагу.

Взагалї ся гостина заступника Департменту просьвіти в нашій школї зробила на учеників дуже миле враженє. Слова п. Флечера були очевидним доказом, що теперішне манїтобське правительство трактує наші національні потреби серіозно і прихильно.

К.

— Підчас доповняючих виборів в Савт Брюсе, які відбулись в четвер минушого тижня зістав виб раний послом лїберальний кандидат R. E. Truax; дістав він 124 голоси більше від кандидата консервативного.

Іміґрація до Канади в сїм роцї збільшилась о 17 процент.

J. Bruce Walker комісар іміґраційний у Віннїпеґу говорить що в сїм роцї від, місяця січня до кінця августа прибуло разом 851. 107 іміґрантів, то значить 17 процент більше як в роцї минувшім. Він говорить що сей приріст відбув ся коштом Великої Британії і країв европейських. Число іміґрантів в поодиноких місяцях представляє ся слїдуючо: В січни прибуло 10.900 іміґрантів: в лютім 12.348 і в марцю 45.101 і в цьвівни 73.285 і в маю 73.138 і в червни 63.783 і в липни 40.700 і в серпни 31.852.

В послїдних чотирох місяцях, се є в вересни, жовтни листопадї і грудни року минувшого прибуло разом 91.574 іміґрантів, коли отже до сего додамо 17 процент приросту в сїм роцї, то число іміґрантів, яке прибуде в біжучім 1913 роцї дійде числа 442,080 іміґрантів.

Не буде більше ходити на візітацію.

Провінціональний шкільний інспектор Соммербай заявив, що не буде більше візитувати сепаратних шкіл в Оттаві. Від часу, як в школї Ґарно всї ученики-католики вийшли з кляси коли він появив ся, він не звидів анї одної сепаратної школи. Він не отримав рівнож нїяких дальших інструкцій з Торонто як має поступити в сїй справі дальше.

Згоріло 14 коний.

В місточку Кастор, Алта, запалили ся з невідомої причини дві стайнї, в яких тримано конї. Коли наспіла пожарна дружина, одна з стаєн стояла вже ціла в огни і з 20 находячих ся там коний, удалось випровадити лише шість, а решта згоріла на вуголь. З другої стайнї удалось випровадити всї конї на двір, доки ще пожар розгорів ся. В обох стайнях находить ся досить великий склад сїна та вівса і все се спалилось на попіл. Шкоду обчисляють на 8000 долярів, яка лише вчасти була обезпечена в асекураційній компанії.

А се знов що?

Позимнїло. Занудилось деяким людям мовчки си, дїти та роздумувати над суєтою сего сьвіта і почали, гей на знак чародійної палиці, по всїх часописях ганити охочих та не сидячих на печи людий що час від часу жертвують свій час і працю на народний престол ось віти. Дістаєсь тут добре і Боянови і „Котляревському“ і „Занковецькій“. Почали прихильники одних уїдати на других! Почали із своїх засьмічених хат вибігати та замітати чужі, почали ріжні “ефи“, та „еми“ та „премудрі“ критики розбирати, що зле, а що добре! То „Невольник“ зле, то „Вихованець“ ще гірше. І що з того всего виходить? Чи не халепа? Мовляв: не купуйте людоньки того товару бо мій ліпший! Чи не вмішались часом жидівські ганделеси, та репетують на всї заставки захвалюючи свій товар, ганячи рівночасно чужий?

А бідні читачі думають що справдї у Віннїпеґу отворилась якась нова торговля ідеями чи „артистами“, що так нею наша преса заінтересувалась? Отже не думайте поважані читачі, „К. Ф. „Укр Гол.“ та „Новин,“ що так оно зле! Справа представляєсь ось так: Кілька гуртків сьвідомійших людей, що складають тов-а „ім. Котляревського,“ „М. Занковецкої“ та „Боян“ поставили в свою програму між іншими точками також і виставу драматичних штук, котрі своїм живим словом та явними образами з житя нашого народу в великій мірі причиняють ся до піднесеня уровени просьвітної межи укр. населенем міста Віннїпеґу. А товар свій продають висше згадані товариства лише охочим їх купити, тай доходи з тої продажі старають ся завсїгди віддати тому самому народови, у котрого беруть, а то віддати, чи то вроді запомоги народним писателям, чи народним інституціям, чи то закупном лїтератури чи ґардероби для товариських цїлий. Отже нїодно з понище згаданих товариств не заслугує, за добру волю своїх членів, на лайку та шикани зі сторони публики. Хто завів ся може на купнї „фалшивого товару“ у добре мислячих товариств, що лише з доброї охоти жертвують свій час і енерґію для добра загального,— Га.... то нехай вибачає, та лїпше нехай не купує, чим має купити а потім ганьбити. „Ще ся той не уродив, щоби всїм догодив.“ є хиба і межи святими, — бо часом гремить та градом бє, коли ти ще пшенички не викосив, але ти просто сеїш знов на другий рік.

З тих всїх напастий та лайок не виходить нїч більше, лиш зависть одних другим.

Добродїєви „Ф“-ови подобав ся “Невольник“, а знов „М“-ови Вихованець, ну щож і трудно! Менї знов подобалось і одно і друге, ба і третє „Наймичка“ яку виставив „Боян“ А може якому „К“-ови, або “Б“-ови се не подобалось? — Та далї зі своїм „невподобанем“ до часописи: так і так, зле та не добре... Чи-ж се здорова критика? — Нї! Се лайка, зависть та й більше нїчого!

Чим тут тїшитись, що „Наймичка“ була виставлена перед порожними кріслами, як говорить добродїй „М.“ в „К. Фармері“? Хоч в лїйсности воно так не було, бо я сам начислив 439 осіб, та д „М“ був мабуть в той час де на „манор“, та не міг протовпитись до жолоба, а чуючи, що на „Наймичцї“ було кілька місць порожних, жалував... Сему я однак не пораджу.

В таких справах повинні-б п. п. Редактори наших часописий бути більше оглядними і вони повинні-б перестати голувати нас лайками, бо ми самі лїпше цїнимо роботу Товариств, котрі, після своїх сил, старають ся робити для загального добра і будемо дальше підтримувати і учащати на всякі представленя, щоби не мусїли перед порожними кріслами жертвувати свою працю...

А Ви, шановні „Ф“-и та „М“-и, коли ваша фантазія така вимагаюча, то ідїть до Walker Theatre, поїдьте до Києва або до Львова, а там платні, заводові актори чей задоволять Вас...

Ви-ж, пов, Члени товариств, не беріть сего за зле та простїть тим, що гудять Вас, а працюйте дальше на просьвітнім поли, а ми будемо з вами!

Мирон Спокійний.

Dominion Ticket Office

703 Main Str. **Winnipeg, Man.**

Phone: MAIN 2681

ПРОДАЄМО шіфкарти до і з старого краю по найнизших цїнах.

ВИСИЛАЄМО також гроші до Австрії за оплатою лише 2 центів за кождий доляр.

ПЕРЕСИЛКИ телеґрафічні доручаємо сейчас, за оплатою $1.50, без огляду на те, яку суму пересилає ся.